

Ondersteuning bij de overstap van voortgezet speciaal onderwijs naar beroepsonderwijs van adolescenten met een lichamelijke aandoening

Een succesvolle overstap naar het beroepsonderwijs is belangrijk voor elke adolescent: het verhoogt de kans op het vinden van werk^a en dat beïnvloedt de kwaliteit van leven^b. Tijdens de transitie van het voortgezet speciaal onderwijs (vso) naar het beroepsonderwijs ervaren adolescenten met een lichamelijke aandoening over het algemeen meer problemen dan gezonde leeftijdgenoten^c. Kenniscentrum Zorginnovatie (Hogeschool Rotterdam) en het Erasmus MC afdeling Revalidatiegeneeskunde, hebben daarom in samenwerking met mytylschool De Brug en Rijndam Revalidatie een wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd naar de ervaringen met deze transitie en ondersteuningsbehoeften hierbij. Voor dit onderzoek zijn groeps gesprekken gevoerd met adolescenten, ouders en vso-docenten.

Kennis over de transitie van vso naar beroepsonderwijs

De mate waarin de adolescent is voorbereid op de transitie van vso naar beroepsonderwijs hangt volgens betrokkenen af van de kennis over twee centrale taken:

BEROEPS- EN SCHOOLKEUZE

- ▶ Het kiezen van een beroep dat past bij de interesses én mogelijkheden van de adolescent.
- ▶ Het kiezen van een school waar de benodigde voorzieningen zijn of worden getroffen, gelet op zowel de fysieke omgeving als de sociale omgeving. Belangrijk hierbij is kennis over gevolgen van de aandoening voor dagelijks functioneren, soorten beroepen en de organisatie van het beroepsonderwijs.

ZELFSTANDIGHEIDONTWIKKELING

- ▶ Verantwoordelijkheid dragen en zelfredzaam zijn: het zelf kunnen uitvoeren of regelen van vervoer, persoonlijk verzorging of studievoorzieningen. Belangrijk hierbij is kennis over wet- en regelgeving en het ondersteuningsaanbod.

Factoren van invloed op kennis

1. ONBEWUSTHEID OVER VERSCHILLEN IN FYSIEKE EN SOCIALE OMGEVING VSO EN BEROEPSONDERWIJS
Betrokkenen geven aan niet altijd bewust te zijn van het verschil in omgeving op het vso en beroepsonderwijs, waardoor zij hierover geen informatie inwinnen.

a Achterberg, T. J., Wind, H., Boer, A. G. de, & Frings-Dresen, M. H. (2009). Factors that promote or hinder young disabled people in work participation: a systematic review. *Journal of occupational rehabilitation*, 19(2): 129-41.
b Pawłowska-Cypriak, K., Konarska, M., Zolnierczyk-Zreda, D. (2013). Self-perceived quality of life of people with physical disabilities and labour force participation. *International Journal Of Occupational Safety And Ergonomics*, 19(2):185-93.
c Maslow, G. R., Haydon, A., McRee, A., Ford, C. A., & Halpem, C. T. (2011). Growing Up With a Chronic Illness: Social Success, Educational/Vocational Distress. *Journal of Adolescent Health*, 49 206-212.

De fysieke en sociale omgeving verschilt in:

- ▶ **Prevalentie aandoening:** Op het vso heeft iedereen een lichamelijke aandoening, in het beroepsonderwijs is dit een uitzondering.
- ▶ **Cultuur:** Op het vso heeft men kennis van de aandoening, is er begrip voor de omstandigheden, zijn alle noodzakelijke aanpassingen en ondersteuningsbehoeften geregeld, en worden verwachtingen afgestemd op het individu. Dit is in het beroepsonderwijs niet vanzelfsprekend.
- ▶ **Fysieke omgeving:** Op het vso zijn alle noodzakelijke voorzieningen geregeld (het gebouw is toegankelijk). Dit is in het beroepsonderwijs niet vanzelfsprekend.

2. ADOLESCENT

De betrokken partijen geven aan dat ook persoonlijke factoren van de adolescent invloed hebben op kennis:

- ▶ **Assertiviteit:** De mate waarin de adolescent een actieve houding aanneemt, en informatie aanwint om de beroeps- en schoolkeuze en zelfstandigheidontwikkeling te ondersteunen.
- ▶ **Motivatie voor vervolgopleiding:** Intrinsieke motivatie van de leerling om door te studeren.

3. OUDER

Betrokkenen benoemen dat ook de ouderrol van invloed is op de kennis over de transitie naar het beroepsonderwijs:

- ▶ **Attitude zelfstandigheidontwikkeling:** Betrokkenen benoemen verschillende attitudes. Bijvoorbeeld: ouders die beroepsoriëntatie en zelfstandigheid in dagelijks leven actief stimuleren en ouders die meer een beschermende rol innemen.
- ▶ **Autonomie support:** Betrokken benoemen het belang de wil en interesses van de adolescent te

erkennen tijdens de transitie naar het beroepsonderwijs.

Triade: samenwerking tussen adolescent, ouder en docent

Adolescent, ouder en docent zijn belangrijke actoren tijdens de transitie naar het beroepsonderwijs. Bovendien beïnvloeden deze elkaar onderling. Bijvoorbeeld: wanneer de ouder de adolescent stimuleert zelf te ontdekken welke vervolgopleiding hij/zij wilt doen en wat hij/zij hiervoor nodig heeft, neemt de adolescent vaak automatisch een meer actieve rol in.

Ondersteuningsbehoeften

Betrokkenen benoemen de volgende ondersteuningsbehoeften:

- ▶ **Programma's voor zowel adolescenten, ouders als docenten gericht op:**
 - a) educatie over mogelijkheden m.b.t. beroeps- en schoolkeuze en zelfstandigheid, en b) verhogen van zelf-effectiviteit.
- ▶ **Stimuleren van autonomie van de adolescent:**
 - Stappenplan waarin de adolescent zelf doelen opstelt m.b.t. de beroeps- en schoolkeuze en de zelfstandigheidontwikkeling.
 - Autonomie support: Erkennen van de wil en interesses van de adolescent.
- ▶ **Verbeteren van de samenwerking binnen de triade** door het aangaan van een open dialoog over de opgestelde doelen van de adolescent, zodat deze doelen gedragen en ondersteund worden door alle partijen.

Contactgegevens:

Marjolijn Bal
m.i.bal@hr.nl
010 - 794 5516

praktijkgericht **onderzoek**

**Kenniscentrum
Zorginnovatie**

